

บทที่ 13

“จิตวิทยาการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบอารยประชาธิปไตย”

การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบอารยประชาธิปไตย

1. “ครอบครัว คือ แก่นของสังคม”

1.1 สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลง

สังคมไทยในยุคปัจจุบัน กำลังอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบเดิมที่มีระบบอาวุโส ความเสียสละ และการให้อภัยเป็นหลักสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมไปสู่สังคมแบบประชาธิปไตยที่มีระบบความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพเป็นหลักสำคัญในการอยู่ร่วมกัน

ในขณะที่เดียวกันสังคมไทยแบบเดิมที่เน้นไมตรีจิตมิตรภาพ เป็นสาระสำคัญของการอยู่ร่วมกัน แบบเอื้ออาธรรมิมน้ำใจซึ่งอาจเรียกว่า “สังคมไมตรีสัมพันธ์” ก็กำลังปรับเปลี่ยนมาเป็นสังคมไทยสมัยใหม่ ที่มุ่งความสำเร็จในทางวัตถุในชีวิตของบุคคลเป็นอันดับแรก จนทำให้มนุษย์สัมพันธ์ที่เคยมีพื้นฐานมาจาก “น้ำใจ” กำลังเปลี่ยนมาเป็นมนุษยสัมพันธ์ที่มีพื้นฐานมาจาก “น้ำเงิน” แทนที่ สังคมแบบใหม่ที่มุ่งความสำเร็จทางวัตถุเป็นหลักนี้ อาจเรียกว่า “สังคมสัมฤทธิ์สัมพันธ์”

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยไปสู่สังคมแบบใหม่ทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบสังคมสัมฤทธิ์สัมพันธ์ที่สมบูรณ์แบบนั้น คงจะไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยที่พัฒนามาจากลักษณะของการอยู่ร่วมกันในครอบครัวที่มีการเรียงลำดับอาวุโสซึ่งเป็นพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน แบบพ่อแม่-พี่-น้อง สังคมแบบประชาธิปไตยเน้นความเสมอภาค ในขณะที่เดียวกันวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมเน้นความเจริญทางจิตใจเป็นหลัก ส่วนวัฒนธรรมของสังคมไทยสมัยใหม่เน้นทางวัตถุเป็นจุดมุ่งสูงสุดของชีวิต

1.2 รูปแบบของสังคมที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย ถ้าเป็นเช่นนั้นสังคมแบบไหนจึงจะสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยเดิมของเรา

สังคมที่น่าจะสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยเดิม จะต้องเป็นสังคมที่เน้นความเจริญทางจิตใจและการอยู่ร่วมกันฉันท์ญาติมิตรเป็นหลักสำคัญสังคมที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ก็คือ สังคมประชาธิปไตยที่มีศาสนธรรมเป็นแสงส่องนำทางและมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั่นเอง

สังคมประชาธิปไตย ที่มีศาสนธรรมเป็นแสงส่องนำทางนี้ ถ้าจะเรียกชื่อสั้น ๆ จะเรียกว่าเป็นสังคมแบบใด?

เรียกว่า “สังคมอารยประชาธิปไตย”

ในที่นี้ คำว่า “อารย” มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า “อริยะ” มีรากศัพท์แยกออกได้เป็นสองคำ. คือ

“อริยะ” อริ+ยะ

“อริ” แปลว่า “ศัตรู”

“ยะ” แปลว่า “ออกจาก”

ดังนั้น คำว่า “อารยะ” หรือ “อริยะ” จึงแปลว่า “ออกจากศัตรู”

เมื่อรวมกับประชาธิปไตยเป็น “อารยประชาธิปไตย” ก็น่าจะแปลว่า “ประชาธิปไตยที่ออกจากศัตรู”

อะไรคือศัตรูของประชาธิปไตย

ศัตรูตัวร้ายกาจของประชาธิปไตย ก็คือ “ความเห็นแก่ตัว” และ “ความเห็นแก่พวกพ้อง” ซึ่งมีผลทำให้

“อำนาจมืด อยู่เหนืออำนาจสว่าง”

“กฎหมายอยู่เหนือกฎหมาย”

“อภิสิทธิ์อยู่เหนือสิทธิเสมอภาค”

“อำนาจตนอยู่เหนืออำนาจธิปไตยของปวงชน”

1.3 การพัฒนาสังคมไทย การเริ่มต้นที่จุดใดก่อน? สังคมอารยประชาธิปไตยในความหมาย ของสังคมประชาธิปไตยที่ต้องการหนีให้พ้นจากศัตรู คือ ความเห็นแก่ตัวของบุคคลในสังคมย่อมจำเป็นต้องพัฒนาในสังคมนั้นให้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว ให้มีความเห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

อะไรจะช่วยลดความเห็นแก่ตัวของคนได้?

หลักศาสนธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา จะช่วยลดความเห็นแก่ตัวของคนในสังคมได้

เมื่อคนส่วนใหญ่ในสังคมสามารถลดความเห็นแก่ตัวลงได้ สังคมก็จะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่สังคมอารยประชาธิปไตยได้ในที่สุด

เราควรจะเริ่มต้นพัฒนาสังคมอารยประชาธิปไตยที่จุดไหนก่อน?

ควรจะเริ่มที่สังคมในครอบครัวก่อน เพราะครอบครัวเป็นแก่นของสังคมและเป็นแหล่งสำคัญในการถ่ายทอดและพัฒนาวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมแบบเดิม ไปสู่สังคมที่เรา

ปรารถนา คือ สังคมอารยประชาธิปไตย

เราจะเริ่มต้นที่ครอบครัวอย่างไร?

เริ่มต้นด้วยการส่งเสริมให้ พ่อ-แม่ อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบอารยประชาธิปไตยซึ่งก็คือ การอบรมเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตย ที่อาศัย “ศาสนธรรม” เป็นแสงส่องนำทาง

2. การอบรมเลี้ยงดูลูกแบบอารยประชาธิปไตย

2.1 หลักการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบอารยประชาธิปไตย ในบทละครต่อไปนี้

มีหลักการอะไรเป็นพื้นฐานสำคัญ?

หลักสำคัญมีดังต่อไปนี้

ก. หลักจิตวิทยาเบื้องต้น

หลักจิตวิทยาเบื้องต้น คือการให้ความรักอย่างไม่เห็นแก่ตัวของพ่อ-แม่ ต่อลูก ความรัก และความอบอุ่นของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนี้ เปรียบเสมือนการให้พื้นแผ่นดินกับลูกเพื่อให้ลูกมีที่สำหรับจะยืนขึ้น เพื่อการเจริญเติบโตด้วยความมั่นใจ และเป็นตัวของตัวเอง

ข. หลักศาสนธรรมเบื้องต้น

หลักศาสนธรรมเบื้องต้นสำหรับการอบรมเลี้ยงดูลูก แบบอารยประชาธิปไตยก็คือ หลักธรรมะ 7 ประการสำหรับคนดี ซึ่งได้แก่ การอบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นผู้รู้จักตน รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักชุมชน รู้จักกาล รู้จักประมาณ รู้จักบุคคล และหลักเมตตาธรรม

หลักสำคัญก็คือ การสอนให้รู้จักตนด้วยวิธีการแห่งเหตุผล เพื่อให้เด็กมีวินัยในตนเอง และเป็นผู้มีจริยนิสัยในที่สุด

ค. หลักอารยประชาธิปไตยเบื้องต้น

หลักอารยประชาธิปไตยเบื้องต้น ในการฝึกอบรมลูกข้อแรกก็คือ การรู้จักใช้เสรีภาพอย่างไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น ซึ่งจะฝึกอบรมได้ โดยการสอนให้ลูกรู้จักการ “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” เพื่อให้เกิด “ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น” อันจะนำไปสู่การใช้เสรีภาพอยู่ในขอบเขตเมตตาธรรมและความรู้จักประมาณ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็โดยการฝึกให้เป็นผู้รู้จักตนนั่นเอง

หลักอารยประชาธิปไตยเบื้องต้น ข้อที่สอง ก็คือการฝึกอบรมลูกให้รู้จักความเสมอภาค โดยอาศัยหลักเมตตาธรรม และยุติธรรมควบคู่กัน ซึ่งจะเป็นผลทำให้ลูกมีความ “เที่ยงธรรม” ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น นั่นก็คือ เป็นผู้ที่ใช้หลักแห่งความเสมอภาคอย่างไม่เห็นแก่ตัว

หลักอารยประชาธิปไตยเบื้องต้น ข้อที่สาม ก็คือ การฝึกอบรมลูกให้เป็นผู้ที่มีความรักผู้อื่น เช่นเดียวกับที่รักตนเอง มีความรักเพื่อนมนุษย์ที่เกิดมาร่วมโลกเดียวกันและต้องทนทุกข์เวียนวายตายเกิดเหมือนกัน ซึ่งจะมีผลให้ลูกของเราเป็นผู้มุ่งบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมก่อนส่วนตัว อันเป็น

รากแก้วสำคัญของการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตย ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อลูกของเราเป็นผู้ที่มีความเห็นแก่ตัวน้อย และมีความเมตตากรุณามาก

2.2 บทละครเรื่อง “วิธีอบรมเลี้ยงดูลูกแบบอารยประชาธิปไตย” ลำดับต่อไปนี้เป็นบทละครที่แสดงการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบเดิมเปรียบเทียบกับแบบอารยประชาธิปไตย

ขอให้ท่านผู้อ่านพิจารณาบทละครแต่ละฉากว่าการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบเดิมถูกต้องหรือผิด หลักการเลี้ยงดูแบบอารยประชาธิปไตย ๓ หลัก ที่กล่าวไว้ข้างต้นอย่างไรบ้าง

ละครฉากที่ 1

ลูกโต้ง แม่ฮะ ๆ เมื่อกี้ฉันใช้หนังสือตักยิงนกมาได้ตัวหนึ่งฮะ นี่ไงละ
แม่ ตายแล้ว ๆ นี่ทำไมลูกถึงจนอย่างนี้นะ จนอย่างนี้ ต้องตี นี่นะ ๆ ๆ
ลูกโต้ง โอ๊ย ๆ ๆ ๆ ผมงกลัวแล้วแม่ ๆ

ละครฉากนี้แสดงการอบรมลูกแบบเดิม ซึ่งผิดหลักการเลี้ยงดูอบรม แบบอารยประชาธิปไตย ทั้งสามหลัก คือ หลักจิตวิทยา หลักศาสนธรรม และหลักอารยประชาธิปไตยทั้งนี้ เพราะแม่ไม่ได้แสดงความรัก ความอบอุ่น ต่อลูกก่อนที่จะลงโทษแม่ไม่ได้ฝึกให้ลูกรู้จักเหตุรู้จักผล รู้จักตน และแม่ไม่ฝึกให้ลูกรู้จักการใช้เสรีภาพอย่างถูกต้อง คือไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ละครฉากที่ 2

ลูกตุ้ แม่ฮะ ๆ เมื่อกี้ฉันใช้หนังสือตักยิงนกได้ตัวหนึ่งฮะ นี่ไงละ
แม่ นี่ลูกรักของแม่ ทำไมจึงไปรังแกนกมันล่ะ นกมันทำอะไรลูกหรือเปล่าจะ?
ลูกตุ้ เปล่าฮะ ผมเห็นมันสวยดีก็เลยอยากได้มัน
แม่ ลูกคิดว่า นกมันเจ็บไหมจะ ที่ลูกไปยิงมัน?
ลูกตุ้ คิดว่ามันคงเจ็บฮะ
แม่ ถ้าใครมายิงลูกบ้าง ลูกจะเจ็บไหมจะ?
ลูกตุ้ เจ็บซีฮะ
แม่ ลูกรักชีวิตของลูกไหมจะ?
ลูกตุ้ รักมากฮะ
แม่ แล้วลูกคิดว่านกมันรักชีวิตของมันไหมล่ะ?
ลูกตุ้ คงรักเหมือนกันฮะ

แม่ เมื่อลูกก็รักชีวิตของลูก และนมัันก็รักชีวิตของมัน ลูกลองสรุปซิว่า ต่อไปลูกควรจะไปยืมนกอีกไหมจะ?

ลูกตุ้ ไม่ควรอะ

แม่ ดีแล้ว ที่ลูกรักของแม่สำนึกผิด ที่นี้ถ้าหากคราวหน้า ลูกยังไปยืมนกอีกละ ควรจะให้แม่ทำอะไร?

ลูกตุ้ ควรจะลงโทษผมอะ

แม่ เอาละคราวนี้แม่จะไม่ทำโทษลูกเพราะลูกอาจจะทำไปโดยไม่รู้แต่คราวหน้าถ้าลูกทำผิดอะไรก็แม่จะต้องลงโทษลูก ตกลงนะจ๊ะ

ลูกตุ้ ตกลงอะ

ละครฉากนี้ แสดงการอบรมเลี้ยงดูบุตร แบบอารยประชาธิปไตย คือ แม่มีความรัก ความอบอุ่นต่อลูก อบรมสั่งสอนให้ลูกรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน และฝึกให้รู้จักการใช้เสรีภาพ ในขอบเขตของการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และเป็นการสอนการรักษาศีลข้อที่ 1 คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ละครฉากที่ 3

แม่ ตั้งของแม่หายไปจากกระเป๋่า 20 บาท ลูกเอาไปหรือเปล่า?

ลูกปืด เปล่าครับ ผมเปล่า

แม่ แล้วลูกเอาตั้งที่ไหน ไปซื้อของเล่นนี่มาละหือ?

ลูกปืด ตั้งจากกระเป๋่าแม่ครับ

แม่ อ้าว งั้นลูกก็ขโมยตั้งแม่นะซิ แม่ถามแล้วยังไม่ยอมรับ อย่างนี้ ต้องตีให้เนื้อแตก ไข่ลูกไม่รักดี นี่แน่ะ อย่าร้องนะ นี่แน่ะ ๆ ๆ

ลูกปืด โอ๊ย ๆ ๆ แม่ครับ ผมกลัวแล้ว ผมกลัวแล้ว ๆ

ละครฉากนี้ แสดงการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบเดิม ซึ่งแม่ไม่ได้แสดงความรัก ความอบอุ่น ก่อนการลงโทษ แม่ไม่ได้อบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักบุคคล และแม่ไม่ได้อบรมให้ลูกได้รู้จักใช้เสรีภาพในขอบเขตของศีลธรรม จึงเป็นการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ไม่เป็นแบบอารยประชาธิปไตย

ละครฉากที่ 4

แม่ ตั้งของแม่หายไปจากกระเป๋่า 20 บาท ลูกรักของแม่เอาไปหรือเปล่าจะ?

ลูกโต่ง เปล่าครับ ผมเปล่า

แม่ แล้วลูกเอาตั้งที่ไหนไปซื้อของเล่นมาละจะ?

ลูกโต่ง ตั้งจากกระเป๋่าแม่ครับ

แม่ ถ้าอย่างนั้น ลูกก็ควรจะมีเงินค่าขนมไว้ซื้อของเล่นที่ลูกอยากได้ไม่ใช่มาขโมยตั้ง
แม่ แล้วหัดพูดโกหกอีกด้วย ถ้ามีใครมาเอาตั้งของลูกไปโดยไม่บอก ลูกจะรู้สึกอย่างไร?

ลูกโต่ง โมโหครับ

แม่ แล้วเวลาใครมาพูดโกหกกับลูก ลูกชอบไหม?

ลูกโต่ง ไม่ชอบครับ

แม่ ถ้าอย่างนั้น ลูกควรจะมีขโมยตั้งแม่แล้วพูดโกหกกับแม่ไหม?

ลูกโต่ง ไม่ควรครับ

แม่ เมื่อลูกสำนึกผิด ก็ดีแล้ว แต่การทำ ความผิดก็ควรจะต้องถูกลงโทษใช่ไหมลูก?

ลูกโต่ง ใช่ครับ

แม่ ถ้าอย่างนั้น ลูกคิดว่าแม่ควรจะมีลงโทษลูกอย่างไรดี?

ลูกโต่ง แล้วแต่แม่จะลงโทษครับ

แม่ ถ้าอย่างนั้น แม่จะงดไม่ให้เงินค่าขนมลูกเป็นเวลา 5 วันตกลงไหม

ลูกโต่ง ตกลงครับ

ละครฉากนี้ แสดงการอบรมบุตรแบบอารยประชาธิปไตย เพราะผู้เป็นแม่แสดงความรัก
และความอบอุ่นก่อนการอบรม และฝึกให้ลูกหัดคิดเพื่อให้เป็นผู้ที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จัก
กาล รู้จักประมาณ และรู้จักบุคคล ตลอดจนการอบรมให้ลูกรู้จักการใช้เสรีภาพในขอบเขตของศีล
ธรรม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และเป็นการสอนให้ลูกเป็นผู้รักษาศีลข้อที่ 2 คือ เว้นจากการ
เอาของที่เขาใจเราไม่ได้ให้มาเป็นของเราได้อย่างดีอีกด้วย

